

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 20 • ČÍSLO 11 • VYŠLO 3. ZÁŘÍ 2018

zprávy

Dubí – Výstavba komunitního centra v Dubí v městské části Pozorka bude stát pouze 3,5 milionů korun. V komunitním centru bude občanům k dispozici protidluhová poradna, bude zde sídlit i nezisková organizace Květina. Mimo to bude v prostorách centra dětské hřiště uprostřed zelené plochy. Starosta Dubí Petr Pípal se rozhodl, i přes nesouhlas místních občanů, vybudovat komunitní centrum ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování. „Plně si uvědomujeme, že tento projekt není samospasitelný a nevyřeší všechny problémy, ale určitě pomůže pozitivně ovlivnit situaci nejen v této lokalitě,“ řekl starosta Pípal.

z obsahu

Téma čísla:

Komunální volby

Petr Vokřál v Muzeu romské kultury

strana 4

Učili jsme památku Romů v Hodoníně u Kunštátu

strana 5

Ivan Kandrác a jeho Triangl Band Sbor

strana 6

Komunální volby a Romové

foto: ACN

Volby do zastupitelstev měst a obcí a do Senátu parlamentu ČR se blíží, opět budeme mít možnost vybrat si své zástupce, kte-

ří budou rozhodovat příští čtyři roky o naší budoucnosti.

V romském jazyce donedávna neexistovalo slovo „budoucnost“.

Rom žil odnepaměti ze dne na den, neplánoval a ani si neuměl naplá- novat, co bude, co ho čeká za týden, měsíc, a už vůbec nevěděl, co jej

čeká za rok, za pět let. Nedivím se tomu, bojoval o každodenní přeží-

Pokračování na str. 2

Petr Torák v Muzeu romské kultury

Petr Torák

foto: MRK – Adam Holubovský

Známa osobnost mezi Romy i majoritou, rodák z Liberce, který po maturitě v květnu 1999 emigroval s rodiči do Velké Británie, držitel Řádu britského impéria, zavítal do Muzea romské kultury v Brně 17. srpna 2018, aby se podělil o své zkušenosti s životem v Anglii, práci u policie a také s inkluzivním vzděláváním.

Po krátkém představení se Petr Torák nejdříve vrátil k životu v České republice. Popsal svoje zkušenosti se školní docházkou a také postupně se stupňující rasové útoky, které nakonec donutily rodinu emigrovat. Rozhodnutí bylo poměrně rychlé, Petr Torák v té době ukončil maturitou studium na soukromé právnické škole a jeho snem bylo stát se policistou. Měl podané přihlášky na vysokou školu, ale jeho plány se změnily doslova ze dne na den a byl nucený začít „od píky“ v Anglii.

Jeho touha stát se policistou pomalu nabírala reálných obrysů, nic-

méně jak podotkl sám Petr Torák, bylo nutné mít hodně odhodlání a nevzdávat se. Od roku 2006 začal pracovat jako policista v Peterborough a za své působení mezi minoritami a komunitní práci obdržel v roce 2015 z rukou královny Řád britského impéria.

Loni se rozhodl práci policisty opustit a připravuje se na vstup do politiky, pokračuje v práci jako detektiv v oddělení pro závažné trestné činy. Stále spolupracuje s Romy v Anglii a angažuje se i v komunitních projektech. Za zmínku stojí i to, že v roce 2010 založil neziskovou organizaci COMPAS, která organizuje akce pro české a slovenské komunity v Peterborough. Stojí také v čele policejní asociace GRTPA (Gypsy Roma Traveller Police Association), která podporuje policisty z řad Romů a travellerů.

Během debaty zaznělo mnoho

Pokračování na str. 3

zprávy

Brno – V průběhu tropických veder, které ovládly první polovinu srpna, se v brněnských fontánách a čistých vodních nádržích koupaly děti všech barev pleti. Jedním z nejpříjemnějších míst na trávení volného času v Brně je kaskádová zelená plocha okolo nádherné fontány s 1023 jemnými tryskami, které řídí počítač. Právě v této fontáně a v šesti vedlejších vodotryscích si celé léto společně hrály romské i neromské ratolesti.

Dubí – Příznivci Dělnické strany sociální spravedlnosti se shromáždili 18. srpna za účasti policie a těžkooděnců před městským úřadem v Dubí na Teplicku. Shromáždění navazovalo na nedávný konflikt s romskou rodinou na místním koupališti. Necelá stovka demonstrantů místo původně slibovaného poklidného a mírného protestu nechala své účastníky vyřvávat před městským úřadem hesla volající po likvidaci Židů a Romů pomocí plynových komor. Situaci museli řešit těžkooděnci. „Pánové Vandas a Štěpánek nám slibovali důstojné a poklidné shromáždění, aby upozornili na problémy ve společnosti. To, že někdo běhal po silnici a vyřvával taková hesla, není důstojné ani poklidné,“ okomentoval jednání extremistů starosta Dubí Petr Pípal.

Washington – Bílý dům propustil kvůli účasti na shromáždění bělošských nacionalistů ze svých služeb Darrena Beattieho, který pro prezidenta Donalda Trumpa psal projevy. Beattie, který působil jako jeden ze tří tvůrců projevů, trvá na tom, že nic špatného neudělal, Trumpa však nadále podporuje. V roce 2016 se Beattie zúčastnil konference Menckenova klubu, který sám sebe označuje za intelektuální sdružení nezávislé pravice. Organizace hájící lidská práva ale upozorňují, že spolek slouží k vyjadřování rasistických názorů. Klub založený v roce 2008 se pojmenoval po americkém novináři Henrym Menckenovi, o kterém po jeho smrti v roce 1956 osobní deníky prozradily, že zastával rasistické a antisemitské postoje.

Praha – Soud se bude znovu zabývat nenávistnými výroky bývalého tajemníka hnutí Svoboda a přímá demokracie Jaroslava Staníka namířenými proti menšinám. Uvedla to Česká televize. Obvodní soud pro Prahu 1 uložil Staníkovi za výroky pronesené ve sněmovně trestním příkazem roční vězení, podmíněčně odložené na dva roky, a pokutu 70 000 korun. Staníkův obhájce ale podal odpor, čímž se příkaz ruší.

Extrémy jsou všude

Letos na podzim nás čekají komunální volby do zastupitelstev měst a obcí a dále také volby do Senátu, horní komory Parlamentu České republiky.

V posledních dnech jsem si proto nemohl nevšimnout ostrých reakcí některých Romů na mladého Roma, který se rozhodl kandidovat za SPD Tomia Okamury v Karvině. Při prvním čtení kritických komentářů k této jeho kandidatuře jsem negativní poznámky a velké rozhořčení ze strany Romů chápal. Často jsou podobné případy vnímány jako zrada, zaprodatost apod. Majorita zase hledí na podobné případy u Romů humorně a s pobavením.

Tomu všemu rozumím, svoboda slova nám dnes na sociálních sítích dává pohodlnou možnost vyjádřit se k nestandardním jevům či postojům ve společenském životě, jehož jsme součástí. Na druhou stranu si říkám, že přítomnost tzv. výkyvů a odchylek chování či postojů do společenského prostředí bohužel patří. V našem životě se pravidelně setkáváme s lidmi, kteří vybočují z většinového názorového proudu či pravidel společenského chování. Může nás to krátkým momentem udivit nebo překvapit, ale dlouhodobě se nad tím běžně nepozastavujeme.

Kladu si proto otázku, zda máme podobné extrémy vnímat stejně i v případě, že se objeví uvnitř naší romské komunity. Má odpověď zní – ano! I my Romové máme právo na extrémy!

Ačkoliv se nám kandidatura mladého Roma za SPD nemusí líbit, je třeba si uvědomit, že se nejedná o první ani poslední případ v této oblasti. Jistě si pamatujeme romské kandidáty v 90. letech za republikány Miroslava Sládka. Vzpomeňme i na hlasité romské podporovatele Jiřího Čunka nebo chomutovské primátorky Řápkové, která přišla s radikálním řešením romské otázky. Na tyto případy opravdu nezapomínejme, a naopak se je učme přijímat stejně, jako tomu chodí ve většinové společnosti.

Jako romská menšina se odlišujeme od ostatních především naší kulturou. Samotnou demokracii, její principy a hodnoty je ale třeba respektovat ve všech směrech. A stejná národnost či barva pleti s tím nemá co do činění.

Za své kroky a rozhodnutí si totiž každý nese odpovědnost svoji vlastní. A věřte, že podobné politické kandidatury obvykle úspěch nepřinesou. Ti lidé se znemožňují sami a ještě k tomu veřejně! **Tomáš Ščuka**

Komunální volby a Romové

Dokončení ze str. 1

tí, o holý život. Romové po staletí byli vystavováni útlaku, nebezpečí a hladu. Okolní svět nás Romy bral jako přítěž, dodnes se nic nezměnilo. Před sto lety zastřelit či zabít kohokoliv z našeho národa byl úspěch, člověk, který to udělal, vyvázl bez trestu.

Jaká je současnost? Nijak různě, od převratu v roce 1989 se mnoho nezměnilo, přibýly desítky mrtvých Romů, jako například Tibor Berki, Helena Biháriová a mnoho jiných. Pachatelé těchto hrůzných činů dodnes chodí po svobodě nepotrestáni. Co udělat pro to, abychom se začali zajímat o budoucnost svých dětí a rodin? Chodit k volbám, majorita se nikdy neza-

jímala (až na světlé výjimky) o romskou menšinu.

Černoši v Americe si před mnoha lety sami vybojovali svou svobodu a respekt. My stále čekáme na svého Martina Luthera Kinga, který nás povede a bude se bit za naši svobodu. Jenže nejsme v Americe. Žijeme ve státě, kde většina občanů smýšlí rasisticky, tři čtvrtiny lidí nechtějí Roma za souseda, za kolegu v práci atd.

My se mezi sebou jen hádáme a nedržíme spolu. Závídíme si i nos mezi očima. Naše soudržnost a úcta se ztratila neznámo kam. Je na čase se probudit a hledat, nalézat to dobré, co je v našem národě. Nikdo jiný nás nepochopí, nikdo nezná naši

historii, tradice a kulturu tak jako my sami.

Ústava a zákony této země nám zaručují spolupodílet se na správě věcí veřejných. Každé čtyři roky máme možnost jít k volbám a vybrat si své kandidáty. Města a obce řeší tzv. romský problém, o nás bez nás. Probudme se a konečně pochopme, že jedině Rom Romovi pomůže, poradí a podá pomocnou ruku. Společně s lidmi s majoritou, kteří nepřemýšlí rasisticky a chtějí nám pomoci.

Proto pojďme k volbám a volme romské kandidáty. Jde o budoucnost našich dětí, které tak milujeme.

Opre Roma! – Vzhůru Romové!

Jan Horváth

O avrikidipena the o Roma

O avrikidipena andro fori the andro Senatos ČR ela so neksigeder, pale šaj kidas avri amare manušen, ko ačhela prekal amende aver štar berš, so ela amenca dureder.

Andre romaňi čhib dži načirla nasas o lav „budoucnost“. O Rom džívelas čirlatunestar pro jekh d'ives, nadukhalas les o šero, so ela tel o jekh kurko, čhon či berš. Načudal'ina man leske, marelas pes vaš sako d'iveskero dživipen. O Roma but šela berša sas marde, bokhatar the meribnastar. E bari luma amen lelas sar pharipen, dži adad'ives avka hin. Anglo šel berš šaj vi'l'ine nas le Romes sar šošojis, o manuš, so ada kerđas, nasas mardo.

Sar oda hin adad'ives? Ňisar ružovo, dži kijo visariben andro berš 1989 but nevo pes naačhiľas, buter mule Roma, sar o Tibor Berki, e

Helena Bihariovo the but aver. O bibachtale, so oda kerde, phiren avri the asan le Romendar. So te kerel prekal oda, kaj te dikhas pre amare čhave u sar dživena dureder? Te phirel kijo vol'bi, le gadžen šoha nadukhalas o šero palo Roma.

O kale andre Amerika peske angle but berša avrimarde e sloboda the respektos. Amen mindig užaras pre peskero Martin Luther King, ko amen i'džala the marelas pes vaš amaro dživipen. Kajča nasam andre Amerika. Dživas andro them, kaj but nipi gondolinen rasistickones, buter sar trin andro štar koto- ra nipi nakamen le Romes, kaj paš lende te bešel, te kerel leha but'í etc.

Maškar peste amen ča vesekedinas the nachudas paš peste. Zavidzinas peske the o nakh maškar o jakha. Amaro jekhtaňiben the paťiv našl'ile, nadžanas kija. Hin e

vrama, kaj kampil te ušťol, te rodel oda lačhipen, so hin maškar amaro nacija. Ňiko amen naachalola, Ňiko naprindžarel amari historija, kultura the dživipen avka sar amen.

O nekbareder zakoni amara phuvake amen den paťiv, kaj šaj ker- ras amare but'a. Sako štar berš šaj džas pro vol'bi u te kidas avri peskere manušen. O fora the gava žutinen le Romenge bijo Roma. Ušta-vas opre, takoj imar ačhaľuvas, hoj ča o Rom Romeske pomožinela, dela god'í the dela o vast. Jekhetane ole gadženca, save nagondolinen rasistickones, the kamen amenge te žutinel.

Vaš oda avas kijo vol'bi the kidas avri le romane manušen. Džal pal oda, sar dživena amare čhavore, save-ven igen kamas. Opre Roma!

Jan Horváth

Ve Stockholmu manifestovali neonacisté, policie hlásí klid

Přes 200 příznivců neonacistického Nordického hnutí odporu (NRM) se v sobotu ve Stockholmu zúčastnilo původně ohlášené šestihodinové manifestace.

Po několika hodinách se ale počet účastníků snížil a organizátoři nakonec zrušili plánovaný pochod, napsala agentura AP. Ta také poznamenala, že ve městě se ve stejný den konalo vícero akcí a že na-

příklad pochod za práva zvířat přilákal na 500 lidí. Proti NRM, která zastává postoje proti Evropské unii, homosexualům či přistěhovalectví, ve švédské metropoli demonstrovalo zhruba 200 lidí. Policie, která se obávala násilností, ve velkém počtu hlídkovala v ulicích, k žádným sporům ale nedošlo.

Akce krajní pravice se konala před parlamentními volbami, které

se v zemi uskuteční 9. září. V předvolební kampani se hlavním tématem stala migrace, Švédsko se totiž stalo jednou z cílových zemí migrantů, kteří v posledních letech míří do Evropy. Jen v roce 2015 přijalo Švédsko rekordních více než 163 000 žadatelů o azyl, což je z hlediska Evropy největší počet v poměru na jednoho obyvatele.

ČTK

Anketní otázka

Kterou politickou stranu budete volit a která dle Vás nejlépe naplňuje program rovnosti ve společnosti, tedy ve prospěch Romů?

Kterou politickou stranu naopak považujete za škodlivou pro Romy?

Ondřej Syrovátka, Nový Jičín

Budu volit Stranu zelených, která se zastává práv menšin obecně. Prosazuje nejen rovnost mezi různými skupinami obyvatel, ale také slušné a uctivé jednání mezi jednotlivci nezávisle na rasové či sociální příslušnosti. Za nejvíce škodlivou stranu pro Romy momentálně považuji SPD, jejíž členové i sympatizanti se o Romech a dalších menšinách (snad kromě té japonské) často vyjadřují hanlivě.

Milan Demeter, Praha

Určitě budu volit ODS, pro mě je nejlépe. Chci méně byrokracie, jednodušší životní podmínky, a naopak určitě nebudu volit SPD a ANO! Tyto strany a hnutí jsou pro naši zemi hrozbou a rozdělují společnost!

Julius Kala, Ostrava

Budu volit Stranu zelených, znám tam hodně lidí. Za škodlivou stranu pro Romy – tak asi všechny.

František Lacko, Praha

K volbám určitě půjdu, je to moje občanská povinnost. Z výběru, který tady v ČR je, toho moc není, populistické řeči některých stran jsou spíše směšné, žádné politické strany s Romy nikdy nepočítaly a po-

čítat nebudou. Já budu volit Piráty, nejsou tak zprofanováni jako ostatní. Strany nás spíš vždy jenom využíly a pak proti Romům brojily, takže tady už nikomu nevěřím, počínaje tím individuem na pražském hradě. A co se týče koho fakt nevolit, tak určitě ne SPD, komunisty a jim podobný, ty se celou tuhle dobu jenom přizívají na neutěšené situaci a k řešení se už roky nemají. Voliči by si měli uvědomit, že jít k volbám je třeba a jít volit s rozumem, ne podle toho, jak volí ostatní, ale jak to cítí oni sami. A dotyčného, kterého volí, znát a něco o něm vědět. A kdo k volbám nechodí, ten ať radši mlčí a nestěžuje si, když se nezapojuje.

Jan Klement, Brno

Pokud budou Roma chodit k volbám a začnou do stran i vstupovat, budou se politici víc snažit dbát i na jejich zájmy. Pokud budou jen trpně čekat, kdo se jich zastane, mnoho se toho nezmění.

Ivan Kandrác, Přerov

Když se podíváte do volebních programů, nikde se nepíše o společném dialogu či řešení. Pouze represe... stop... nechceme... nebo naopak chceme... A je smutné, že se Roma nechají nabádat k tomu, aby dávali svoje hlasy u voleb za peníze. Asi nechápou, že tím poškozuji Romy na další období...

Anketu zpracovala Veronika Kačová

V Rusku roste xenofobie. Nejvíce vadí Romové

Ruští neonacisté

ilustrační foto: internet

Podíl Rusů, kteří podporují omezení počtu zahraničních přistěhovalců v zemi, se za poslední rok prudce zvýšil. Vyplývá to z nejnovějšího průzkumu nezávislého sociologického střediska Levada, o němž informoval list Vědomosti. Žebříček „nežádoucích etnických skupin“ vedou Romové, Číňané a Vietnamci.

Proti tomu, aby v Rusku žili Romové, se vyjádřilo 32 procent respondentů. Ještě před rokem jich bylo 17 procent. Podíl Rusů, kteří jsou pro omezení migrace z Číny, se zvýšil z 15 na 31 procent, a podíl Rusů, kterým vadí přistěhovalci z Vietnamu, vzrostl z 12 na 26 procent.

Z deseti na 19 procent se také zvýšil počet dotázaných, kteří pod-

porují myšlenku „Rusko pro Rusy“; tato skupina se přitom od roku 2014 snižovala. Bezpečnost 40 procent dotázaných podporuje omezení přístupu cizinců k pracovnímu trhu nebo k nabídkám bydlení. Z 58 na 67 procent se zvýšil počet Rusů, kteří si myslí, že vláda by měla množství přicházejících migrantů omezit.

Sociologové naproti tomu pozorují zlepšení vztahu Rusů k občanům Spojených států a Evropské unie, což údajně souvisí s letošním mistrovstvím světa ve fotbale, které se v Rusku konalo. „Na místo negativního vztahu k Západu se tak vrací klasická xenofobie k menšinám,“ uvedla socioložka Karina Pipijaová, podle níž negativní vztah

k občanům ze Západu převládá v Rusku zejména mezi lety 2014 a 2017.

Nárůst etnické nesnášenlivosti přisuzuje Pipijaová i nespokojenosti s vládní politikou a s chystanou penzijní reformou nebo zhoršení spotřebitelských a sociálních nálad.

„Může to být spojené s očekávaním ekonomických potíží. Neklid v souvislosti s tím by se mohl promítat na vnějšího nepřítele, ale i na odlišná etnika. S rostoucími protizápadními náladami se míra etnické xenofobie snižovala, teď ale, jak je vidět, se potenciál negativních vztahů k Západu vyčerpal,“ uvedl šéf humanitárního centra Sova Alexandr Verchovskij. ČTK

komentář

Volební účast je právo i zodpovědnost

TOMÁŠ ŠČUKA

Vážení čtenáři, dne 5. a 6. října nás čekají komunální volby. Volit se bude také do Senátu, horní komory Parlamentu České republiky.

Pravidla demokratických voleb jsou obecně známá. Volit tedy může každý občan, který má v daném volebním obvodu trvalé bydliště a dovršil 18 let. Ve volební místnosti se prokáže průkazem totožnosti a za volební plentou si vybere politickou stranu, kterou preferuje, případně zakroužkuje i svého favorita na kandidátní listině.

Celý proces, pokud nejsou volební místnosti plné, trvá dvě minuty. Jsem přesvědčen, že takto krátký čas by mohlo volbám věnovat i co nejvíce občanů romské národnosti. Je třeba zvednout volební účast Romů! V komunální politice je tato potřeba obzvláště důležitá. Každým rokem rostou v našem okolí sociálně vyloučené lokality, a proto je nutné si do komunální politiky vybrat takové představitele, kteří mají ve svém volebním programu sociální témata.

Ačkoliv chápu, že podmínky života v ghettech posouvají jejich existenci na úroveň nedůstojného bydlení v podobě katastrofálních podmínek při jakémkoliv funkci, kterou má běžné bydlení plnit, je nutné trvat na změně. I když jsou nálady lidí žijících v těchto podmínkách naprosto jiné, tak demokratické volby mohou znamenat cestu k lepšímu bydlení.

Využití volebního práva patří k aktivnímu občanství. V moderní demokratické společnosti se většina občanů chová zodpovědně a k volbám chodí. Samozřejmě, že ke stoprocentní volební účasti nedojde v žádném společenském uspořádání. Některé statistické odchylky budou vždy přítomné. Stejně tak ale není možné, aby některé skupiny občanů k volbám skoro vůbec nechodily. Takto opakovaně projevená lhostejnost k občansko-politickému životu bere i reálnou šanci na změnu problémů, s nimiž se tyto lidé potýkají. Plně chápu hlubokou letargii lidí žijících v chudobě. Demokratické volby ale znamenají naději na změnu našich životů!

Vážení čtenáři, začněme svá práva plně využívat. Buďme více zodpovědní za budoucnost našich dětí. Děkuji Vám.

Petr Torák v Muzeu romské kultury

Dokončení ze str. 1

dotazů na období po emigraci. Petr Torák s úsměvem dodal, že mu otec velmi rychle zařídil místo v právnické kanceláři, takže musel již dva měsíce po příjezdu chodit vypomáhat, což mu i umožnilo velmi rychle dobře ovládnout angličtinu, a stal se tak hlavním mluvčím své rodiny. Velký důraz ovšem Petr Torák kladl na systém vzdělávání. „V Británii se nesnaží rozdílnost potlačovat, naopak s ní umí pracovat,“ shrnul velký rozdíl mezi českým a britským přístupem.

Kristina Kohoutová
Muzeum romské kultury

**Chcete přispívat
na naše anketní stránky?**

**Ozvěte se šéfredaktorovi na
romanohangos@gmail.com**

Paťivaha leperdo d'ives Hodoňinoste paš o Kunštatos

Kurkeskro d'ives 19. 8. 2018 Hodoňinoste paš o Kunštatos pes jekhetane zgele o Roma the o gadže pro than, kaj has varekana romano lagros. Savore jekhetane peske paťivaha leperde pro Roma, sar andro taboris mušinas phares buťi te kerel, sar odoj cerpinenas, he merenas. Gondolinavas pre lende u anglo jakha mange has o Roma, sar andro lagros dživenas, so lenca kerenas, the so savoro mušinde odoj te cerpinel avri. Gondolinavas pro mule Roma, pro nasvale, pro phure Roma bi e zor, the pro daja le cikne čhavorenca. Pal e god'i mange phirlas the oda, so predživenas o Roma, sar len imar l'idžanas andre Polčiko andro taboris te murdarel. Has mange moneki pharo. Leperavas mange, sar o phure Roma le apsenca andro jakha amenge le čhavorenge vakerenas, sar kidenas upre le Romen u le vagoneca len bičhavenas andro lagri te murdarel he te labarel upre. Terd'uvavas andro kalo the cicho veš, kaj varekana terd'olas romano lagros, he avenas mange tiž pre god'i adadživeskre politika, he lengre nava. Leperavas mange, sar ala džene džanen te manipul'inel la spoločnosťaha, the sar la džanen te dochudel pre peskri sera. Phenavas mange: Choc te hin k'amende andre Čechiko moneki bibachtaľi politicko situacija, the avka kampil le niposke te leperel e historija, so kerenas le Romenca, the sar savore Romen kamenas te murdarel avri. Manušeske terd'ol e god'i, so savoro pes adadžives kerel andre amari phuv andre politika. Oda, hoj peske vareko šaj phenel, hoj o romano holokaustos nane čačipen, ta oda hin bari ladž na ča la Čechikonakri, aľe the amara demokracijakri, le politikengri, he le historikengri. Aleha maren tele e paťiv le Romenge, aľe nekbuter anen avri pro šmichos le Romen, so len murdarde andro koncentraki, he lengre fajti, so mek dži adadžives dživen. Kada pes del te kerel ča andre Čechiko. O politika keren le manušen pre pes-te upre, rozmarem le manušengro jekhetaniiben, garuven andre e narodno historija a buckinen upre le gadžen pro Roma. Phenavas mange, sar šaj oda adadžives kada avel, hoj kajse manuša pes dochudle andro parlamentos ča angl'oda, hoj pal o Roma denas дума, so kamenas. Chochavenas, melarenas le Romen u aleha pes varesave politikendar ačhile paš o Čechi lengre nekbareder džene. Aľe pro čačipen, ala udžande nekbareder politika le čechike niposke nič naande. Has mange pre god'i o poslancos, o politikos, o demokratos, o Tomio Okamura. Dikhavas pro ke-restos, so kerd'a o socharis o Vlado Olah, šunavas e дума le manušendar andal aver phuva, the andre miri god'i mange korkoro ke peste phenavas: Kadaj šunav, sar paťivales vakeren pal o Roma a o raj o Okamura amen pekel tele, anel amen avri pro šmichos, the andro manuša thovel chaosis a la spoločnosťa kerel pre amende upre. Peskra politickona funkcijaha rozl'idžal pal amende, pal o Roma, melale nalačhe dumi, chochavel, the vakereľ pal amende ča o dezinformaciji. Hino moneki ňebezpečno, na ča amenge, le Romenge, aľe imar the le čechike narodoske. Leskro chochaviben leske zarodel bare ezera a talam the mil'ioni. U peskro melal'ipen garuvel andre amenca, le Romenca, le manušenca, so ňikasker nakerde nič. Duminav mange, hoj varesave džene pre leskro chochaviben užaren the radisaľon oleske. Le Okamuraskro politicko egos aleha barol, the vazdel pes upre leskre preferenciji the leskro zarobkos. Dikhavas pro than, kaj murdarde amare dženen the phenavas mange: O raj o Okamuras andre televizija furtom ča chochavel. Nane les čačipen andre ňisoste, chochavel u peskri fantazija prezentinel sar realita. Pal ada pes del lokes te prindžarel leskro nasval'ipen, te chochavel le manušen, te manipul'inel lenca, the tuňes peske te cinavel peskre voličen. Le Romen prezentinel avka, hoj o manuša peske te den pre lende bari pozora. Aleha thovel andro čechike manuša bari dar, aľe takoj lenge del te džanel, hoj jov hino oda manuš, ko len, le Čechen, šaj zachraňinel. Gondolinav mange, hoj peskre melale pristupoha ki o Roma the peskre chochavibnaha andre politika mek nič naand'a, aňi nakerd'a u le štatos oda mol imar bare mil'ioni. Hin amen bacht, hoj nasam korkoro, kaske pes kaja situacija dičhol absurdno. O nipi, save hine inteligentna, the kamen te dživel andre demokraticko spoločnosťa, ta džan proci Okamuras the proci leskri sera. Hin čačipen, hoj dživas andre spoločnosťa, kaj sam diskriminimen, aľe tiž džanav, hoj andre majoritno spoločnosťa hine manuša, so pes maren vaš amaro pravos the hine amenca. Ajse manušenca bi pes kamahas te thovel andro jekhetaniiben a lenca te vazdel upre e demokraticko spoločnosťa. Jekhetane lenca bi nakamahas te del le Okamuras šancija te marel tele o demokraticka principij. E vlada the o politicka seri tiž bi imar šaj kamenas paťivali demokracija. Kamenas bi te terd'ol pre sera, kaj terd'on o paťivale manuša, u le politiken, so nič nakeren, ča kiden o love, the rozmarem le manušengro jekhetaniiben, bi kamenas te del andro vasta le sudenge. E ČR bi majinlas te investinel o financiji andro politicka experti u aleha te vazdel upre e demokracija, kaj te barol, he te avel zoraľi.

Gejza Horváth

Petr Vokřál má pro Romy citlivost

Primátor města Brna Petr Vokřál s ředitelkou při prohlídce muzea

foto: MRK – Adam Holubovský

Dne 10. 8. primátor města Brna pan Ing. Petr Vokřál navštívil už podruhé ve své funkci Muzeum romské kultury (MRK), aby tak vyjádřil svou podporu muzeu i rozvíjející se romské kultuře a snahám o etnoemancipaci Romů. Přišel na pozvání ředitelky muzea, která jej provedla novou výstavu Andrej Pešta: Míre sveti / Světy Andreje Pešty, o níž se v odborném tisku letos hodně psalo, zejména jako o unikátním pohledu do života Romů 60.–80. let 20. století. Totiž pohledu přes objektiv fotoaparátu Roma, jakým tento fotograf jménem Pešta na rozdíl od slavných jmen jako je Koudelka nebo Štreit skutečně byl. V souvislosti s výstavou se komentuje zejména „objev“ faktu zachyceného na tak starých fotografiích, že už v této době žili u nás Romové integrování, zkrátka zapojení do běžného života společnosti. I pro jiné takové nečekané starší či novější „objevy“ je vhodné chodit do Muzea romské kultury (MRK), což právě pan primátor

dobře ví. Do knihy návštěv této výstavy nám napsal:

„Krásná výstava, je pěkné vidět život očima zevnitř komunity. Děkuji vedení muzea za realizaci.

10. 8. 18 Petr Vokřál“

Ale prohlídka výstavy nebyl ten jediný důvod návštěvy pana primátora v MRK. Pan primátor laskavě poskytl záštitu k nadcházející oslavné akci muzea, kterou připomene stoleté výročí republiky (1918–2018). Bude to velká společenská událost, **debata Romové a stát se uskuteční ve středu 24. 10. 2018 od 18 hod. v nádherném prostře-dí Freskového sálu Staré radnice**. Na debatě se sejdou čtyři panelisté – významní odborníci, historici a také romské osobnosti (např. Mgr. David Beňák, ředitel Odboru pro sociální začleňování Úřadu vlády). Velký prostor bude poskytnut v diskusi i přítomnému publiku.

Čestným hostem akce bude právě pan primátor, který ředitelce při návštěvě muzea osobně účast přislíbil. Jeho úkol bude na akci však i další, a to velmi zásadní. Primá-

tor přislíbil, že na výraz navázané úzké spolupráce MRK a Města Brna z jeho rukou osobně převezme Cenu Muzea romské kultury za rok 2018 David Tišer, ředitel Ara-Art, z.s. a každoroční organizátor skvělých oslav Dne Romů v Praze i jinde. Cenu MRK uděluje od roku 2009 takové osobnosti, která přispěje k rozvoji romské kultury. Všichni dosavadní nositelé ceny jsou prezentováni ve fotogalerii ve vstupní hale muzea.

Na akci proběhne též prezentace a křest nové odborné knihy MRK: Aby i s námi bylo počítáno, v níž tři historici komentují prameny z éry Svazu Cikánů-Romů (1969–1973).

Atmosféru večera doladí i krásná hudba v podání jazzového tria Los Carlos (Karla Vlasáka), které přináší improvizace ve stylu syntského velikána Django Reinhardta.

Na akci je vstup volný, ale s ohledem k omezenému počtu míst v sále prosíme o potvrzení účasti na: media@rommuz.cz

Jana Horváthová
ředitelka MRK

Za nenávistné výroky proti prvňáčkům z Teplic je obžalována 26letá žena. Jediná z pisatelů desítek komentářů

Kvůli nenávistným komentářům k fotce žáků první třídy školy v Teplicích byla obžalována šestadvacetiletá žena z Tachova. Uvedla to Česká televize (ČT) na základě vyjádření Ondřeje Wendlera z tachovského Okresního státního zastupitelství. Do zmíněné třídy chodí převážně romské, vietnamské a arabské děti. Diskutující na internetu v komentářích k fotce třídy navrhovali poslat prvňáčky do plynu nebo do třídy hodit granát.

Fotografie dětí z teplické školy zveřejnil loni na podzim místní Deník v tištěném vydání i na webu v rámci seriálu snímků prvňáků z různých škol.

Poté se fotka objevila i na sociálních sítích, kde někteří lidé začali děti označovat například za malé sebevražedné atentáčníky či navrhovali v souvislosti s tím, že škola sídlí v Plynárenské ulici, posílat děti do plynu. „Tam by sednul granát jak pr... na prkýnko,“ zněl další z mnoha komentářů. Výhrůžky

směřovaly i proti učitelům a vedení školy.

Žena z Tachova se podle obžaloby dopustila trestného činu násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci a trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, za což jí hrozí až tři roky vězení. „Ve věci byla dne 29. srpna podána obžaloba,“ potvrdil ČT státní zástupce Wendler. Podle dřívějších informací deníku Právo napsala nyní obžalovaná žena v komentáři pod fotkou dětí slovo „rovnou“, ke kterému přidala obrazy pistole.

V kauze nenávistných komentářů policie podle ČT již dříve obvinila z rasově motivovaného přečinu muže z Frýdecko-Místčka. V jeho případě ale státní zástupce stíhání podmíněně zastavil. Pokud se tak obviněný během stanovené zkušební doby nedopustí trestného činu ani přestupku, stíhání pro něj končí. V opačném případě budou kriminalisté ve vyšetřování pokračovat.

čovat. V případě třetího podezřelého obvinění nepadlo, protože se zdržuje v zahraničí. Případ vyvolal vlnu solidarity a podpory veřejnosti. Ve prospěch školy byla například založena jedna sbírka a fundraisingová kampaň organizace ROMEA. Útoky na děti odsoudila i řada politiků a osobností, mimo jiné ombudsmanka Anna Šabatová a hudebník Michael Kocáb. **ČTK**

Uctili jsme památku Romů v Hodoníně u Kunštátu

V neděli 19. 8. 2018 od 11 hodin se uskutečnilo v Památníku holokaustu Romů a Sintů na Moravě na místě bývalého tzv. cikánského tábora pietní shromáždění k uctění památky obětí holokaustu. Poté proběhl seminář o vzdělávání na místech paměti, který byl součástí Letní školy pro učitele pořádané Muzeem romské kultury a Institutem Tereziánské iniciativy ve spolupráci s Romea.cz.

Letos v srpnu si připomínáme 75. výročí od vypravení velkého transportu romských mužů, žen a dětí z tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau. Většina z nich se už nikdy nevrátila. V táboře během internace zahynulo 207 osob, přičemž věk nejmladší vězeňkyně Libuše Malíkové byl pouhé čtyři měsíce.

Pietní shromáždění jsme zahájili přímo v areálu již vybudovaného památníku v 11 hodin, poté jsme se přesunuli na nedaleké pietní místo Žalov k uctění památky obětí tábora krátkou modlitbou a kladením věnců. Od 12 hodin jsme si v památníku poslechli vzpomínky vězňů včetně historického exkurzu a projevy osobností politické, kulturní i romské reprezentace. Za ministerstvo kultury promluvil pan Jiří Vzíentek, náměstek ministra kultury. Velmi vzácný byl projev paní Heleny Ondrášové, jedné z posledních žijících vězenkyň z bývalého tzv. cikánského tábora v Hodoníně. Promluvili také zástupci ambasad a nakonec podtrhl důležitost pietního aktu holokaustu Romů pan Pavel Fried, emeritní předseda Židovské obce Brno.

Ve 13 hodin byla možnost návštěvy památníku. „Rozhodli jsme se zpřístupnit památník pro veřejnost alespoň v tento den, přestože stále intenzivně pracujeme na dokončení expozic a areál je zatím uzavřený. K vidění tak je barák vězňů a barák dozorců. K dispozi-

ci návštěvníkům jsou i nové informační letáky o památnících holokaustu Romů a Sintů (Hodonín u Kunštátu a Lety u Písku), které Muzeum romské kultury (MRK) spravuje od letošního roku,“ vysvětluje ředitelka MRK Jana Horváthová.

Součástí pietního shromáždění byl od 14 hodin seminář o vzdělávání na místech paměti, který jako součást Letní školy pro učitele připravily Muzeum romské kultury a Institut Tereziánské iniciativy ve spolupráci s Romea.cz. „Letní škola pro učitele začala již v pátek v Muzeu romské kultury v Brně, kde se uskutečnilo několik

workshopů z dějin a kultury Romů. V sobotu se učitelé věnovali edukační technice vyprávění příběhů a problematice menšin. V neděli završili letní školu účastí na pietním shromáždění a seminářem s odbornými příspěvky o vzdělávání na místech paměti,“ přibližuje program Letní školy pro učitele, akreditované MŠMT, její organizátorka Eva Dittingerová z Muzea romské kultury.

Akce se zúčastnilo kolem 150 lidí, byla také živě přenášena přes Romea.cz a reportáž pořídila i Česká televize a rozhlas.

Kristina Kohoutová
Muzeum romské kultury

Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

V neděli 19. 8. 2018 se v Hodoníně u Kunštátu konalo na místě bývalého tzv. cikánského tábora pietní shromáždění k uctění památky obětí romského holokaustu. Při této pietě mě napadaly různé myšlenky. Představoval jsem si hrůzy, které museli Romové zažívat.

Myslel jsem na mrtvé, nemocné a bezbranné lidi, i na matky s dětmi, a na jejich cestu do vyhlazovacího tábora v Polsku. Vzpomínal jsem i na své předky, jak mi se slzami v očích vyprávěli o hrůzách romského holokaustu. V tmavém a tichém lese na místě bývalého cikánského tábora mě napadaly i jména politiků a jejich vliv na společnost. Říkal jsem si: I když je u nás politická situace tragicky vyhodnocena, i přesto je ze společenského hlediska důležité připomínat si historické události romského holokaustu. Je naprosto neuvěřitelné, co je v politice naší demokratické země možné. To, že si někdo může dovolit popírat historické události romského holokaustu, je potupa nejen ČR a demokracie, ale i potupa politiků, historiků, a především Romů, kteří zahynuli v koncentracích, a jejich pozůstalých. Je to národní ostuda ČR. Je to úmyslné rozvracení občanské jednoty, popírání národní historie, národu a organizovaná štvavá kampaň proti Romům. Říkal jsem si, jak je to možné, že skrze nás Romy se stali někteří politici vůdci národa. Jak je to možné, vždyť ti vůdci ve skutečnosti národu nic nepřinesli. Měl jsem na mysli pana poslance, politika a demokrata, Tomia Okamuru. Díval jsem se na památník sochaře Vlada Olaha, poslouchal proslovy evropských politických zástupců a v duchu jsem si říkal: Pan Okamura nás uráží, ponižuje a vyvolává v lidech chaos i společenské nepokoje. Skrze svoji důležitou politickou funkci šíří o nás Romech lži, klamy a dezinformace. Je nebezpečný nejen nám Romům, ale už i českému národu. Jeho lži mu vydělávají tisíce, ne-li miliony. Svoje nekalé činy zakrývá pomocí nejslabší vrstvy obyvatel, tedy námi Romy.

Myslím si, že někteří lidé se na jeho lži dokonce i těší a jeho politické ego tím roste a také se výrazně zvyšují jeho preference i jeho příjmy. Díval jsem se na památník romského holokaustu a říkal jsem si: Pan Okamura v televizních reportážích evidentně lže. Svoje bludy prezentuje bez důkazu jako realitu a v jeho snaze lze rozeznat chorobný sklon „cigánit“, manipulovat s lidmi a lacině si kupovat své příznivce a voliče. Romy prezentuje jako společenské nebezpečí, tím chce vyvolat u Čechů strach, ale zároveň jim hned dává najevo, že on je ten, kdo je může zachránit. Myslím si, že svým štvavým působením proti Romům a svojí politickou nečinností připravuje ČR o miliony. Naštěstí nejsme sami, kterým toto přijde jako absurdní situace. Lidé, kteří jsou inteligentní a mají potřebu žít v demokratické společnosti, bojují proti Okamurovi a jeho straně. Ano, žijeme ve společnosti, kde jsme diskriminováni, ale vím, že jsou lidé z majoritní společnosti, kteří bojují za naše práva a chtějí bojovat s námi. To jsou ti lidé, s nimiž bychom se měli spojit a společně budovat demokratickou společnost. Společně s nimi bychom neměli dát Okamurovi šanci pošlapávat demokratické principy. Vláda a politické strany by už měly také zakročit a chránit demokracii i občany před profesionálními buřiči a rozvraceči společnosti. ČR by měla investovat finance do politických expertů podporujících rozvoj, svobodu a mír demokracie.

Gejza Horváth

Amari romaňi čhib

Phurikane romane lava

Starodávná romská slova

e učhal
e bervel'i
e kir
o kirmo, kirme
te paratinel
e ambrol
e ambrela
o kabutaro
e kabutari
smirom
e lulud'i, lulud'ori
čhungard
phus
khas
baridara
indra
indralo
zaros
diz
thagar
thagaruno
e len
e phak, phaka
te (h)urnisa'ol
e phurd
Devleskeri phurd

stín
včela
mravenec
červ, červi
zlobit, vyvádět
hruška
deštník
holub
holubice
mír, pokoj
květina, květinka
slina
sláma
seno
kroupy
spánek
ospalý
zámek (u dveří)
zámek, hrad
král
královský
potok, řeka
křídlo, křídla
létat
most
duha

Jan Horváth

www.romea.cz – informační portál o světě Romů

Sedmiletý trest pro vraha, který zastřelil Roma v Chomutově

Petr Benda si za zastřelení řidiče dodávky na chomutovském sídlišti odpývá pouze sedm let vězení. Pražský vrchní soud dnes na základě mužova odvolání zrušil původní rozsudek, který poslal pachatele za mříže na 12,5 roku. Dnešní verdikt je pravomocný. Benda se hájil mimo jiné tím, že střílel v nutné obraně. Myslel si, že romský řidič najížděl do lidí a jiných aut. Podle justice vražda neměla rasový podtext.

„Šlo prostě o zbrklé, zkratkovité jednání, o špatně vyřešenou situaci,“ bagatelizoval předseda odvolacího senátu Martin Zelenka čin a zdůvodňoval, proč vrchní soud vyhodnotil čin na rozdíl od ústeckého krajského soudu jako prostou vraždu, nikoliv vraždu spáchanou s rozmyslem. Bendovi tak hrozilo deset až 18 let. Vrchní soud mu uložil trest pod zákonou sazbou, protože zohlednil jednak Bendovu bezúhonnost, jednak „jistě spoluzavinění ze strany poškozeného“.

Incident se stal loni 27. května kolem 3:00 v noci v Jirkovské ulici u bloku panelových domů. Bendu předtím mylně informovala jeho matka o tom, že venku někdo najíždí do aut a pravděpodobně i do lidí. Muž při pohledu z okna spatřil jedoucí stříbrnou dodávku. Poté si nabíl legálně drženu zbraň a seběhl před dům, kde bez varování vystřelil celý zásobník na kabinu řidiče.

Roma za volantem Benda několikrát zasáhl, mimo jiné do hrudníku a zad. Řidič na následky těžkých zranění zemřel.

Benda dosud nebyl trestán, k činu se doznal a na jeho objasnění spolupracoval s policií. Jedinou přítěžující okolností bylo to, že se střelbou dopustil dvou trestných činů - vraždy a poškození cizí věci, tedy dodávky. V odvolání se muž domáhal toho, aby se celá kauza vrátila ke krajskému soudu k doplnění dokazování.

Státní zástupkyně Kateřina Boudová označila uložený trest za nepřiměřeně mírný. „Zvážíme mimořádný opravný prostředek, protože důvody pro uložení trestu pod spodní hranici sazby zde podle našeho názoru nejsou,“ řekla po jednání novinářům. Benda podle ní vyjádřil lítost jen sám nad sebou, nikoliv nad svým činem, který stále považuje za zcela správný.

Vrchní soud muži také zrušil původně uložený maximální, tedy desíletý zákaz držení zbraní. Benda totiž o zbrojní průkaz vzhledem k pravomocnému odsouzení tak jako tak přijde a nový nebude moci získat dříve než 20 let poté, co si odpývá trest.

Pozůstalým musí Benda uhradit za nemajetkovou újmu zhruba dva miliony korun. Odvolací senát snížil odškodné rodičům zavražděného z původních 1,2 milionu na 350.000 korun pro otce a 300.000 pro matku. Soudci poukázali na to, že celému incidentu předcházela matčina hádka se synem.

Podle organizace In IUSTITIA, která poskytovala právní pomoc rodině zastřeleného, se jedná o nespravedlivé a protiprávní rozhodnutí. „Rozhodnutí nelze považovat za jiné než nespravedlivé a protiprávní. Vrchní soud také otevřel dveře podobnému jednání v budoucnosti, můžeme se dočkat doby, kdy lidé budou na základě svých pomýlených úvah o vlastním oprávnění k výkonu spravedlnosti používat zbraň proti svým sousedům,“ uvádí se v prohlášení. **ČTK**

Centrum otevřeno!

Centrum společného zájmu vzniklo před dvěma lety a již rok a půl díky projektu „Společně to zvládnem“ poskytuje pravidelné doučování hlavně v matematice, českém a anglickém jazyce asi dvacítky dětí ze čtvrtých až devátých tříd. „Doučování jsme se začali věnovat zejména z toho důvodu, že vzdělání považujeme za jednu z nejdůležitějších hodnot v životě člověka,“ zdůrazňuje zakladatel centra David Ščuka a vzpomíná na zkušenosti, které získal během desíletého působení ve školství a které předurčily jeho záměr podporovat romské děti.

„Poznal jsem, že romské děti, zejména ze sociálně znevýhodněného prostředí, potřebují podporu a pomoc od útlého věku, aby byly schopné uspět v základním a navazujícím školství, a že dítě, které nemá podporu rodinného zázemí, může i tak ve škole uspět, pokud bude mít dostatečnou podporu učitelů a asistentů.“

Společně se svojí manželkou paní Mgr. Zuzanou Ščukovou jsme dali dohromady tým doučovatelů, zkušených pedagogů, kteří jsou stejného názoru jako my s manželkou, mají zkušenosti s romskými dětmi a své znalosti jim chtějí předávat.

Romské děti mají úplně stejné sny a profesní ambice jako české děti. Chtějí být lékaři, právníky, podnikateli. Mnohdy jim však chybí motivace a podpora ze strany rodiny a samotné školy, trpělivost a pile.

Velice nás těší, že děti do doučovacího kroužku chodí rády, protože se tam cítí dobře, uvolněně, pohybují se v přátelském prostředí a za svou snahu jsou odměňovány naším spolkem například školními pomůckami, které by si nemohly dovolit.

Chtěli bychom se ve školním roce 2018/2019 zaměřit také na studenty středních škol a být jim nápomocní např. při zvládnutí maturitní zkoušky či přípravě na přijímací řízení na SŠ. Mezi našimi doučovatelí máme kvalifikované odborníky z odvětví práva, sociálního zabezpečení a služeb, občanské výchovy a další.“

David Ščuka

O Roma vakeren – pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
www.romove.cz

O Ivan Kandráč the Ileskro Triangl Band Sbor

O Ivan kerel but'i sar karijerno poradce perdal o terne čhave. Andro majos kerd'as avri gi'lavibengero suboris, savo pes vičinel Triangl Band Sbor. Rado bi andro tajsaskero kamelas le suboriha te vistupinel. Šaj len šunen andro 6. septembris ko Přerovos, sar pes phundravela o nízkoprahovo klubos.

Lačho d'ives, Ivan, so tut motivin-d'as, hoj te keres avri gi'lavibengero suboris?

But duminavas, či majinav te pisinel pal kada, so man motivinelas... E motivacija ehin perdal mande o čhave the terne čhave, save pre peste kamen but'i te kerel. Buterval nane ňikhaj čhide. Všadzi len dikhen sar problemos, andro kružki nakamen buter sar jekhe romane čhavores, vaš oda hoj daran, so avela. Džanen ča viloučimen lokaliti. Kaľa situacija but lačhes džanav, the vaš oda lenge kamav te sikhavel vareso aver.

Kana pes o suboris kerd'as avri? Kada berš andro majos.

Keci čhavore andro suboris phiren, the keci lenge ehin berš? Andro majos 2018 pes přihlašinde

Ivan Kandráč a jeho Triangl Band Sbor

Triangl Band Sbor funguje pod vedením Ivana Kandráče z Přerova. Ivan pracuje jako kariérní poradce pro mládež. V květnu se rozhodl, že založí pěvecký sbor, se kterým by do budoucna jezdil a vystupoval. V nejbližší době si je můžete poslechnout 6. září v Přerově při otevření nízkoprahového klubu.

Ahoj, Ivane, co tě motivovalo, abys založil pěvecký sbor?

Dlouho jsem váhal, jestli mám skutečně psát o tom, co mě motivovalo... Motivací jsou pro mě děti a mládež, kteří mají zájem se rozvíjet a pracovat na sobě. Často nejsou nikde vítáni. Všude je vidí jako problém, do kroužku více než jedno romské dítě nechťejí, protože se obávají toho nejhoršího. Znájí pouze vyloučené lokality. Tuto situaci velmi dobře znám. A proto jim chci ukázat něco jiného.

Kdy sbor vznikl? V květnu letošního roku.

Kolik dětí sbor navštěvuje a v jakém rozmezí se pohybuje jejich věk?

dešuduj čhavore. Aktualnes ehin čačipen aktivne pandž čhavore. Aver čhavore phiren andro suboris ča varekana. Pal'ikeras vaš kada, hoj pes amenge kamel.

So mušinen o čhavore te kerel, hoj te aven džene andro gi'lavibengero suboris?

Mušinen rado te gi'lavel, te kerel pre peste but'i, te l'ikerel jekhetanes le avre dženenca, pravidelnes te phirel pro zkuški. O berš nane duležito. Sakones ehin šancija.

Kaj tumen arakhen, the le čhavorenca gi'laven?

Ehin man kancelarňa, savi kerav avri sar zkušebna, studio. Pal'ikerav vaš kada, hoj kerav but'i sar kerijerno poradce perdal o terne čhave, šaj man ehin možnost'a kale thana te kerel avri he andre kadi bašavibengeri vod'i.

Save gi'la gi'laven?

Kada naužaravas, so o čhavore džanen te gi'lavel. Khatar tradične romane gi'la ži andro jazz latino štilos. Kada naužaravas.

Keci tumen ehin gi'la andro repertoaros?

V květnu 2018 se přihlásilo dvanáct dětí. Aktuálně je opravdu aktivních pět dětí. Ostatní navštěvují sbor občas. Díky tomu, že se snažíme.

Co musí zájemce splňovat, aby se stal členem pěveckého sboru?

Mít zájem zpívat, pracovat na sobě, být týmový hráč, pravidelně chodit na zkoušky. Věk není podstatný. Šanci má každý.

Kde se scházíte a jak často s dětmi zkoušíte?

Mám kancelář, kterou využívám jako zkušebnu, studio. Díky tomu, že pracuji jako kariérní poradce pro mládež, mám možnost tyto prostory využívat i v tomto hudebním duchu.

Jaká je vaše pěvecká produkce?

Sám jsem překvapen schopnostmi dětí v tom smyslu, že dokáží obsáhnout široké spektrum hudebních žánrů. Od tradičních romských písní v podstatě až k jazz latino stylu. To jsem nečekal.

Kolik písní máte v repertoáru? Momentálně máme připraveno 15 písní, ale repertoár samozřejmě roz-

Akana amen ehin thode dešupandž gi'la, aľe o gi'la pes sikhavas he neve. O čhavore hine čačes but go-d'aver, pal'is pes feder kerel but'i.

Ehin tiro jilo pro than andro suboris?

Bizo ehin mange lačhes pro jilo. Le čhavoren ehin pal peste lačho startos. Chudle te phirel, the pravidelnes pre peste keren but'i. Užarel len aľe but but'i, ta duminav, hoj e rado-sťa lenge l'ikerla.

Sar dikhes le suboris andro tajsaskero?

Paťav, hoj o suboris naavela ča perdal e zabava, aľe hoj o džene peske khatar gi'laviben lena možnost'a perdal peskro baripen, prindžarena neve dženen, pherdo dikhibena. The mek kij'oda sikhaven le gadženge peskro baro talentos. Avelas bi amaro vinšišagos, hoj šaj vistupinas amare gi'lenca na ča pro bašavibengere festivala, aľe he pro aver kulturne akcijj.

Kaj tumen šaj dikhas the šunas? Šaj amen šunen 6. septembriste andro Přerov, sar pes phundravela o nízkoprahovo klubos.

Phučelas e Veronika Kačová

širujeme postupně. Děti jsou opravdu šikovné, což práci ulehčuje.

Jsi spokojený s výsledky sboru?

Samozřejmě jsem velmi spokojený. Děti mají za sebou skvělý start. Začaly, chodí pravidelně, pracují na sobě a jsou týmovými hráči. Čeká je ale spousta práce, tak doufám, že nadšení jim vydrží i dále.

Jak vidíš sbor a jeho práci do budoucna?

Doufám, že sbor není a nebude pouze pro „zábavu“, ale že členové sboru vytěží z této činnosti zkušenosti, možnosti pro svůj osobní růst, nové přátele, mnoho zážitků. Zároveň mohou ukázat většinové společnosti svůj velký potenciál. Bylo by naším přáním, abychom mohli vystupovat s naším repertoárem nejen na hudebních festivalech, ale i na dalších kulturních akcích.

Kde vás můžeme v nejbližší době slyšet?

Poslechnout si nás můžete šestého září v Přerově při otevření nízkoprahového klubu. V jednání je také jeden hudební festival.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

Násilnosti v Chemnitz: Nechybělo hajlování a útoky na cizince

Po vraždě německého občana dvěma cizinci vyvolali neonacisté a chuligáni ve městě u českých hranic nepokoje nápadně se podobající pogromu. Německá média řeší také vazby místní policie na krajní pravici.

Hajlování, hozené lahve i útoky proti lidem jiné barvy pleti zažila během posledních několika dnů Saská Kamenice, město ve spolkovém státě Sasko poblíž českých hranic, německy známé jako Chemnitz. Bezprostřední rozbuškou bouřlivých násilností se stala sobotní potyčka, při níž na následky pobodání zemřel německý občan kubánského původu. Pachatelé jsou občané Sýrie a Iráku, kteří již byli zadrženi policií a obviněni z vraždy. Bitka dle úřadů vyplynula z hádky a neměla politický podtext.

Skupiny neonacistických chuligánů svolaly na neděli shromáždění a zvaly všechny „fanoušky a příznivce“, aby ukázali „kdo v tomhle městě vládne“. Dostavilo se na osm set lidí, kteří následně táhli městem. Dle zveřejněných záběrů naháněli lidi, kteří se jim na základě vzhledu zdáli jako cizinci, a útočili na ně. Napadli mimo jiné mladíka afghánského původu i s jeho německou přítelkyní, zbili osmnáctiletého Syřana, a staršího Bulhara zadržovali a vyhrožovali mu. Dav útočil i na policisty.

V pondělí se pak ve středu města na výzvu krajně pravicového hnutí Pro Chemnitz shromáždilo asi šest tisíc lidí, tentokrát vedle očividných chuligánů a neonacistů také běžně působící občané. Skupina Chemnitz Nazifrei – „Kamenice bez nácků“ – v odpověď svolala protidemonstraci. K večeru situace eskalovala a došlo na střety mezi oběma skupinami demonstrujících.

Mnoho neonacistů během potyček hajlovalo, nejméně deset lidí bude kvůli násilnostem čelit právním následkům. Čtyři neonacisté byli cestou domů napadeni skupinou asi patnácti až dvaceti lidí a dva z nich museli být hospitalizováni.

Podle představitelů spolkové země Sasko je vyvolání nepokojů zásadním způsobem přispělo šíření nenávistných příspěvků a nepravdivých zpráv na internetu. Neonacistické a krajně pravicové skupiny mimo jiné původně informovaly o dvou obětech potyčky, přestože úřady takovou domněnku popřely.

Policie má vazby na krajní pravici

Kritika se snáší na hlavu saské policie, která nebyla schopná či ochotná řádně chuligánů a neonacistů zabránit. Saští policisté obecně nemají dobrou pověst, pokud jde o zasahování na pochodech krajní pravice. Počátkem tohoto měsíce její příslušníci aktivně bránili týmu veřejnoprávní televize ZDF natáčet na demonstraci za odstoupení kancléřky Merkelové. Následně se ukázalo, že jeden z „demonstrantů“, který na televizní tým útočil, byl ve skutečnosti tajným policistou.

Problém, psal bezprostředně po nepokojích komentátor serveru Neues Deutschland René Helig, spočívá mimo jiné v tom, že krajně pravicové myšlenky získávají přímo mezi policisty stále větší podporu. Sama policie tak může podle něj do budoucna představovat „ohrožení práva a bezpečnosti“. Jeho obavu po publikaci textu stvrdilo prohlášení úřadů, potvrzující předchozí spekulace: informaci o národnostech pachatelů útoku zřejmě krajně pravicovým skupinám vynesl někdo od policie bezprostředně po

vražděné potyčce. Vazby saské policie na krajní pravici tak zřejmě zůstanou v německých debatách tématem i v dalších dnech.

Dlouhá historie násilností

Pozorovatelé připomínají, že násilnosti, jaké nyní probíhají v Saské Kamenici, mají v Německu dlouhou historii. „Už od devadesátých let jsou takové útoky bohužel časté,“ komentoval pro veřejnoprávní Deutsche Welle předseda turecké obce v zemi, Atila Karabörklü. Připomněl například mnohadenní rasistické výtržnosti v Rostocku-Lichtenhagenu, které vyvrcholily vypálením azylového centra.

Sasko je v rámci Německa známé jako bašta extrémistů. Krajně pravicová Alternativa pro Německo (AfD) tu dosahuje procentuálně nejlepších výsledků a historicky se ve spolkové zemi dařilo otevřeně neonacistické NPD. Neonacistická teroristická skupina „Národně-socialistické podzemí“ (NSU), jejíž členové si nedávno vyslechli rozsudky za sériové vraždění přistěhovalců, se v zemi skrývala až do svého odhalení v roce 2011.

Útoky proti azylovým centrům a ubytovacím zařízením obývaným lidmi, kteří do Německa v posledních letech přišli žádat o přijetí, jsou v zemi takřka na denním pořádku. Kriminalita přitom navzdory obávám po příchodu více než milionu uprchlíků do země v létě 2015 klesla a za loňský rok je na historickém minimu. Cizinci dle statistik páchají méně zločinů, než rodilí Němci. Opačný dojem podle výzkumů vytváří zejména bulvární média.

Josef Patočka

převzato z denikreferendum.cz

foto: Profimedia

Bezdomovci a fet'áci v Jihlavě

Ano, je tomu tak i v Jihlavě. V naší společnosti, v našem městě s námi žijí i lidé, kterým se dá přidělit nálepka narkomana a bezdomovce, přesto že bychom se většinou mohli shodnout na tom, že je Jihlava velmi hezké místo k žití. V blahobytu střední Evropy a v pohodlí infrastrukturou protkaného místa na rozmezí Čech a Moravy. V kraji, který je policejními statistikami označován jako jeden z nejbezpečnějších.

Fotografie bezdomovců, kteří sedí na lavičkách na náměstích nebo jiných místech Jihlavy, plní sociální síť a někdy i noviny. Z veřejné diskuze se ale vytrácí úhel pohledu, který i těmto lidem připisuje statut občanů, kteří jsou z masa a kostí jako všichni ostatní. Mají svoje stinné, ale i světlé stránky. Bývají velmi šťastní a někdy velmi smutní, stejně jako všichni ostatní. Mají, také jako ostatní, své sny, přání a tužby. Jednoduše řečeno, jsou stejní jako my, pouze s tím rozdílem, že v mnohém mají život „krapet“ komplikovanější.

Jak o těchto lidech s oblibou říkáme, žijí tak, jak jen jim to jejich aktuální situace dovoluje. Jejich všední den není plný povinností, termínů, úkolů a závazků, jako ten náš, to ovšem neznamená, že povinnosti, termíny, úkoly a závazky nemají. Mají je. Bojují s nimi. Někdy je však tento boj komplikovaný, dlouhý a marný. A tak se může stát, že se ocitnou na okraji, ze kterého není jednoduchá cesta zpět do středu, nebo na vrchol společnosti.

Tento rok oslaví jihlavské Centrum U Větrníku již 19 let svého působení na poli péče o osoby ohrožené závislostí nebo osoby závislé na návykových látkách. Právě tyto lidi se mnohdy ocitají v sociálně vyloučených komunitách. Na základě naší mnohaleté zkušenosti umíme pomáhat, a také pomáháme v tom „jiném světě“, kde se lidé ocitají na okraji závislosti, na okraji společnosti a někteří z nich také na okraji Jihlavy v její opuštěné a zapomenuté zahrádkářské kolonii.

V případech, že se skutečně „oni“ nebo Vy a Vaši blízcí ocitnete na šikmé ploše, jsme tu my, pracovníci Centra U Větrníku, které zřizuje Diecézní charita Brno - Oblastní charita Jihlava. Jsme tu proto, abychom lidem v nouzi dali to nejnütnější a nejdůležitější pro jejich ne zrovna povedené životní období. Poskytujeme jim především čistý injekční materiál, aby (když už užívají) užívali takovým způsobem, který je bude co nejméně poškozovat. Vyvarují se tím přenosu infekčních chorob, jako jsou HIV, žloutenky nebo syfilis. Dále jim poskytujeme zázemí naší kontaktní místnosti. Zde mohou využívat naši sprchu, pračku, nebo improvizovanou kuchyni. Na pracovníky centra se mohou obrátit, kdykoli chtějí pomoci s úřady, případně s léčbou závislosti. Dále poskytujeme poradenství také jejich osobám blízkým. Za našimi klienty chodíme, jak my říkáme, do terénu. V terénu často kontaktujeme nám neznámé tváře, jsme s nimi, mluvíme s nimi a posloucháme jejich příběhy. To vše děláme zcela zdarma a anonymně. Některé příběhy našich uživatelů známe detailně, a věřte, že se mnohdy nejedná o příběhy se šťastným koncem, na které se tak rádi v teple našich domovů koukáme ve filmech.

Proto až půjdete kolem místa, kterému se raději vyhýbáte, myslíte na to, že ten svět je náš a že není černobílý. A budete-li chtít, zavítejte také do ulice U Větrníku, kde najdete naše zařízení, a zazvoňte. Rádi vám vše, co poskytujeme, ukážeme a zodpovíme vaše dotazy.

Josef Novotný

pracovník Centra U Větrníku Jihlava

červenec – září 2018

Volné vstupy do výstav
2. 8. Evropský den připomínky holocaustu Romů
28. 9. Den české státnosti

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena.

Muzeum romské kultury, s.p.o.
Bratislavská 67/602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz
facebook.com/muzeum.romske.kultury

rommuz.cz

muzeum

romské

mrk

kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na: pruvodce@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

23. 3. – 30. 9. 2018

Andrej Pešta: Míre sveti / Světy Andreje Pešty

Andrej Pešta (1921–2009) byl významnou romskou osobností, amatérským fotografem, literátem a výtvarníkem. Výstava představí jeho odkaz prostřednictvím fotografií ze sbírky muzea. Rozsáhlý archiv Peštových fotografií zachycuje zcela specifický vnitřní pohled na život Romů v Československu převážně z období 60.–80. let 20. stol. Svou autenticitou a tematickým zaměřením fixuje nadčasové hodnoty romské kultury. Při příležitosti konání výstavy Muzeum romské kultury vydalo doprovodnou fotografickou publikaci **Andrej Pešta, O Fotki**.
Externí kurátor: Tomáš Pospěch

veřejné akce

26. 7. 2018 18.00

Cikánské melodie života

Projekce filmu (ČST–Brno, 1975) s hudebním vystoupením

17.–19. 8. 2018

Lidé a místa. Síla příběhů ve vyprávění o moderních dějinách

Letní škola pro učitele si klade za cíl seznámit účastníky s možnými přístupy k výuce dějepisu a výchovy k občanství za využití autentických dokumentů a životních příběhů jejích aktérů. Součástí programu je vedle workshopů i návštěva Památníku Hodonín a odborná diskuse o vzdělávání v místech paměti a s tím spojených didaktických otázkách a problémech. Pořádá Institut Tereziánské iniciativy a Muzeum romské kultury. Bližší informace a přihlášky na emailu: lektor@rommuz.cz nebo na tel.: +420 545 214 419.

17. 8. 2018 18.00

Beseda s Petrem Torákem

Zveme Vás na setkání s nositelem Řádu britského impéria za pomoci menšinám a spoluzakladatelem Gypsy Roma Traveller Police Association Petrem Torákem, rodákem z Liberce.

19. 8. 2018

Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

V roce 2018 si společně připomeneme 75. výročí hromadného transportu Romů z tábora v Hodoníně u Kunštátu do koncentračního tábora v Osvětimi, který proběhl 21. 8. 1943. Na místo konání a zpět do Brna bude vypraven autobus od muzea – sraz v 9 hodin. Místa je nutné předem rezervovat na emailu: sekretariat@rommuz.cz nebo na tel.: +420 545 581 206 nejpozději do 10. 8. 2018. Bližší informace naleznete na webových stránkách MRK. Akce začíná v 11 hodin v Památníku Hodonín. Od 13 hodin je možné si prohlédnout areál památníku. 14.00–15.30 Seminář o vzdělávání na místech paměti

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srmn.cz

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

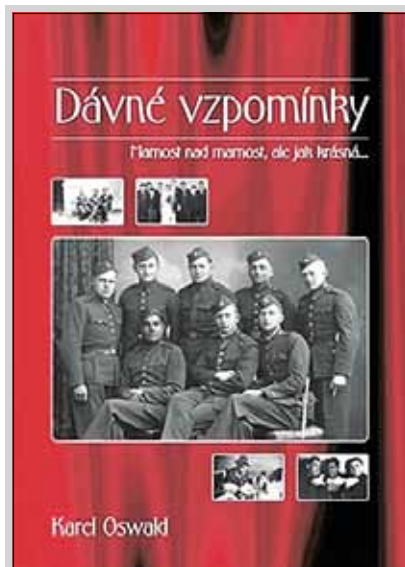
Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

objednávky na: 545 246 673 nebo: holomkova@srmn.cz

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury České republiky

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srmn.cz
číslo účtu: 230 066 1977/2010

Karel Oswald:
Dávné vzpomínky

Příběh rodiny Holomkových, o kterém kniha vypráví, se odehrává v první polovině 20. století. V době, kdy Holomkovi žili na Moravě již po několik generací, a v době, kdy se v Evropě schylovalo pod stínem nacistů k tragickému osudovému přeryvu romských dějin.

„Dávné vzpomínky“ jsou založené na autobiografii vypravěče, který v závěru sympaticky otevřeně své dílo komentuje: „ten příběh je pravdivý od první do poslední řádky. Pravda, něco jsem trochu přidal, něco domyslel, změnil některá jména a místa. Jinak ale je vše pravda pravdoucí!“

Objednávejte na adrese redakce nebo na holomkova@srmn.cz
Cena 100 Kč + poštovné

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srmn@srmn.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Dóme, Tomáš Ščuka. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srmn.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov;

Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhngos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.